

Hazai botanikai dolgozatok ismertetése.

Referate über ungarische botan. Arbeiten.

Gugler Wilhelm: Die Centaureen des ungarischen National-Museums. — Vorarbeiten zu einer Monographie der Gattung *Centaurea* und der ihr nächst verwandten Genera. In: *Annales historico-naturales Musei nationalis Hungarici* VI. Budapest 15. Juli 1908. Pag. 15—297 mit 1. Tafel.

Szerző a budapesti Nemzeti Múzeum Centaureáit sorolja fel NYMAN: *Conspectus florae Europaeae* című művének sorzámai szerint és a hol szűkeségnek találja meg-megáll, hogy a kérdéses fajt a bevezetésben kifejtett és különösen a növények megnevezése terén táplált fölfogása értelmében tisztázza, helyét a rendszerben kijelölje és főbb ismertetőjegyeit összefoglalhassa.

Munkája két főrészből áll. Az I. részben felsorolja Európa Centaureáit, a II. részben a többi földrész fajait. Mindenik részben előbb a főfajokat, azután a keverékfajokat, végre a rokon-nemeket tárgyalja. A függelékben a KITAIBEL-féle herbarium Centaureáit sorolja fel hasonló rendben.

Ujjonnan írja le a következő keverékfajokat:

Cent. Filarszkyi (*Tenoreana* WILLK. × *dissecta* TEN.)

« *Adeana* (*banatica* ROCH. × *austriaca* W.)

« *pseudo-Rhenana* (*Rhenana* BOR. × *arenaria* M. B.)

« *Wagneri* (*Jaceu* L. × *indurata* JANKA).

Ezeken felül számos kisebb jelentőségű alakot nevez meg, melyek közül talán a legérdekesebb a *C. nigrescens* W. alakkörébe tartozó *C. Pseudo-Candollei*. GUGLER művének min-

Verfasser hat die Flockenblumen des ungarischen National Museums revidiert u. diese in der Reihenfolge des NYMAN-schen *Conspectus* aufgezählt. Wo er es nötig findet, fügt er kritische Bemerkungen hinzu, teilweise um seiner in der Einleitung vorgeführten nomenklatorischen Auffassung gerecht zu werden, teils aber um die Haupt-Kennzeichen der Pflanze zu summieren und ihren Platz im System festzustellen.

Sein Werk besteht aus zwei Teilen. Im I-ten Teil zählt er die europäischen Centaureen auf, im II-ten die der anderen Erdteile. In jedem behandelt er an erster Stelle die Arten, dann die Bastarde, endlich die verwandten Gattungen. Im Anhang macht er uns mit dem Herbarium KITAIBEL's bekannt, wobei er auch die schon oben erwähnte Reihenfolge einhält.

Neu beschrieben werden folgende Bastarde:

Cent. Filarszkyi (*Tenoreana* WILLK. × *dissecta* TEN.)

« *Adeana* (*banatica* ROCH. × *austriaca* W.)

« *pseudo-Rhenana* (*Rhenana* BOR. × *arenaria* M. B.)

« *Wagneri* (*Jaceu* L. × *indurata* JANKA).

Ausser diesen führt er zahlreiche neue Formen an von verschiedenem graduellen Werte; unter diesen ist vielleicht *Pseudo-Candollei*, eine Form der *C. nigrescens* W., die interessan-

den sorából kiérzik a rendkívüli szorgalom és kitartás, melylyel a Magyar Nemzeti Múzeum gazdag gyűjteményeit, úgyszintén az ország és a külföld más herbáriumainak anyagát tanulmányozta és a melylyel a sok évi nehéz munka legértékesebb eredményeit összefoglalva bemutatni igyekezett. Még értékesebb volna a szerző munkája, ha nem vezérelte volna a tollát bizonyos ellenszenv azok iránt, a kik a nomenclatura és a systematikai egységek értékelése terén más véleményen vannak.

A név elvégre is csak arra való, hogy az olvasó lelkében bizonyos képzetet megújítson. Minél egyszerűbb eszközökkel tudjuk ezt megeselekedni, annál értékesebb a módszerünk a gyakorlati alkalmazásában. A nehézkes, szinte a diagnoszt tartalmazó, sokszor két nyomtatott sorra terjedő nevek már a név eredeti céljaival sem egyeztethetők össze. Az a gyakran, gúnyosan idézett osztrák iskola pedig csak más lapra tereli a phylogenetikai spekulációt. A név csak a fenti célt szolgálja ő nála, egészen helyesen, mert hiszen a név nem arra való, hogy benne a fejlődésmenet fokozatait feltüntessük, pláne bizonyítékok nélkül, mi a legjobb esetben is csak az illető kutatónak a sajátos, egyéni suppositiója.

Kár, hogy a helyett, hogy fölsorolná az egyes látott növé-

teste. Aus jeder Zeile seines umfangreichen Werkes fühlt man den lobenswerten Fleiss heraus, mit welchem er die reichen Sammlungen des ungar. Nationalmuseums, wie auch andere Herbarien im In- und Auslande studierte und die wertvollsten Resultate seiner mehrjährigen mühseligen Arbeit uns vorzuführen bestrebt ist. Sein Buch hätte noch viel an Wert gewonnen, wenn der Autor eine gewisse Antipathie gegen solche Forscher niedergerungen hätte, die in nomenklatorischer Hinsicht und in ihren Ansichten bezüglich der Bewertung systematischer Einheiten anderer Meinung sind.

Namen sind doch nur darum gemacht, um einen Begriff zu erwecken. Mit je einfachern Mitteln wir dies erreichen können, um so besser ist eine Methode für die Praxis. Namen von zwei gedruckten Linien, die sozusagen eine knappe Diagnose vorstellen, sind jedenfalls unzweckmässig und kaum vereinbar mit dem ursprünglichen Zwecke eines Pflanzennamens. Die so oft apostrophierte österreichische Schule verweist doch nur die phylogenetischen Spekulationen auf ein anderes Blatt; für solche ist aber der Name gewiss nicht die richtige Stelle; ohne directe Beweise sind aber auch alle phylogenetischen Erklärungen nur subjective Suppositionen der einzelnen Forscher, die zu meist der positiven Beweise entbehren.

Schade, dass der Verfasser von einigen auffallenderen Fäl-

nyek termőhelyét, mely körülmény művének növénygeografiai értéket is kölesönözne, súlyt fektet a látott példák számára, pedig e szám igazán kevés embert érdekelhet.

Sok új név használatba vétele teljesen indokolatlan, de különösen érthetetlen az úgynevezett állandósult keverékfajnak és az ugyanazon két tőfaj közt állítólag ujonnan keletkezett fajvegyüléknek a megkülönböztetése és külön névvel való megnevezése. A *Cent. arenaria* M. B. és *micranthos* GMEL. állandósult hybridje pld. a *Tauscheri* KERN; az állítólag ujonnan kialakult kores pedig a *C. Hungarica* GUGLER. Hogyan lehessen a kettőt egymástól megkülönböztetni, azt el se képzelhetem.

A részletekben sok esetben más a véleményem, de mint-hogy a közel jövőben Magyarország összes Centaureáit ismerető művem jelenik meg, ezekre e rövid referendámban nem terjeszkehdhetem ki.

GUGLER művében minden- esetre sok értékes megfigyelés foglaltatik és a Nemzeti Múzeum Centaurea-gyűjteményeit revideálta, az anyag nagy részét lelkiismeretesen meghatározta: csak elismerésre érdemes munkát végzett, nagy-

len oder Curiositäten abgesehen nicht auch die Verbreitung der einzelnen Arten, die Fundorte der gesehenen Exemplare veröffentlicht hat, und statt dessen ein grösseres Gewicht auf die Angabe der Zahl der gesehenen Bögen legt.

Die Einführung vieler neuer Namen ist unbegründet, ganz unverständlich ist aber, dass d. Verfasser constant gewordene und neu entstandene Bastarde derselben Stammeltern unterscheidet und solche mit verschiedenen Namen belegt. So ist z. B. der constant gewordene Bastard von *C. arenaria* M. B. und *C. micranthos* GMEL.: *C. Tauscheri* KERN, und wird in die I. Gruppe also zu den echten Arten eingereiht; der neue Bastard zwischen den nämlichen Eltern wurde *C. Hungarica* benannt und in die zweite Gruppe, also zu den Bastarden eingereiht. Wie diese von einander zu unterscheiden sind, ist mir rätselhaft.

In der Umgrenzung mancher Arten, wie auch in vielen Detail-Fragen ist Referent anderer Meinung als der Verfasser. Da aber Referent selbst in kürzester Frist ein Werk über die ungarischen Flockenblumen veröffentlichen wird, so sollen diese später ausführlich behandelt werden.

GUGLER'S Abhandlung enthält jedenfalls viele sehr wertvolle Beobachtungen. Durch die Revision der Sammlungen des ungar. Nationalmuseums — durch welche diese jedenfalls an Wert gewonnen haben — und durch die grosse Mühe,

ban emelte revíziójával a gyűjtemények értékét és rászolgált arra, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum növ. osztálya a dolgozatát kinyomatta.

Róna Jenő: Emlékezés NENDTVICH TAMÁS-ról. (Erinnerung an THOMAS NENDTVICH.) Botan. Közl. VIII. 1909: 61—64, Mitt. für das Ausland: (7)—(8). Mit Portrait.

Kegyeletos megemlékezés és életrajz NENDTVICH TAMÁS-ról, aki Pécs környéke flórájának kikutatásával szerzett érdemeket.

Bernátsky Jenő: Iris-tanulmányok. (Iris-Studien.) U. o. p. 64—82, Mitt. f. das Ausland: (8)—(15).

Szerző mintaszerűen beható morphologiai vizsgálat alá vette a hazai *I. arenaria*-t és *I. subbarbata*-t, valamint ezeknek külföldi rokonaikat abból a célból, hogy az idevonatkozó irodalom egymástól eltérő felfogásaival szemben azoknak systematikai értékét pontosan megállapítsa.

Vizsgálatainak eredményeképp kiderült, hogy a tordai *I. flavissima* törlendő hazánk flórájából, mert az itt gyűjtött példányok teljesen egyeznek az alföldi *I. arenaria*-val, ellenben határozottan eltérnek a szibériai *I. flavissima* PALL.-tól.

Az *I. subbarbata* az *I. spuria*-val szemben a levélképletek, a virág és termés, sőt a természet és növényföldrajzi elterjedés alapján faji önállósággal bír, ugyanigy a külföldi *I. notha* és *I. halophila*.

mit welcher er viel Material sorgfältig bestimmt u. viele Irrtümer richtig gestellt hat, hat sich der Verfasser jedenfalls Verdienste erworben, welche das Opfer, welches die Direction der botan. Abteilung gebracht hat, als sie die umfangreiche Abhandlung drucken liess, wert waren. **J. Wagner.**

Biographie und pietätvolle Erinnerung an TH. NENDTVICH, der sich um die Erforschung der Flora von Pécs und Umgebung Verdienste erworben hat.

Verf. hat die heimische *I. arenaria* u. *I. subbarbata* sowie ihre ausländischen Verwandten in mustergiltiger Weise einer eingehenden morphologischen Prüfung unterzogen, um in Anbetracht der divergierenden Ansichten, welche wir in der einschlägigen Literatur finden, den systematischen Wert dieser Arten genau festzustellen.

Die wichtigsten Resultate dieser Studie sind, dass die bei Torda angegebene *I. flavissima* aus der ungar. Flora zu streichen ist, da die dort vorkommende Pflanze von der sibirischen *I. flavissima* PALL. unterschieden verschieden ist und zu *I. arenaria* gehört: — *I. subbarbata* ist gegenüber *I. spuria* im Blatt, Blüte, Frucht, Wuchs u. geogr. Verbreitung verschieden u. ist als selbstständige Art aufzufassen ebenso auch die ausländische *I. notha* und *I. halophila*

Prodán Gy.: Adatok a Bükk és előhegyeinek flórájához. (Beiträge zur Flora des Bükk-Gebirges.) U. o. p. 103—117, Mitt. f. das Ausl. (32)—(33). Lásd (vergl.) M. B. L. VIII. 1909. p.

Moesz Gusztáv: Néhány bevándorolt és behurczolt növényünk (Einige eingewanderte und eingeschleppte Pflanzen Ungarns). U. o. p. 136—147, Mitt. f. das Ausl. (38)—(43). Lásd (vgl.) M. B. L. 1908. 311. old.

Az i. h. található adatokon kívül felemlítendő:

Ausser den im Referat erwähnten Angaben hervorzuheben noch:

Matricaria suaveolens (PURSH.) BUCHEN. (bei) Bakonybél, Herend. Pápa-Teszér (FILARSZKY et KÜMMERLE). Románbogsán (SEYMANN): *Amarantus albus* L. (bei) Sepsiszentgyörgy, Brassó és (und) Réty-Eresztevény.

Rapaics R. Az Aquilegia-genusz. — De genere Aquilegia Botanikai Közlemények 1909 p. 117—136, (32)—(38).

Szerző megkísérli, hogy a czimben megjelölt nemzetség fajairól az ő nézetének megfelelő áttekintést nyújtson. Mint-hogy sem elegendő herbariumanyag (mint előszavában maga is megjegyzi), sem a szükséges irodalmi források nem állottak rendelkezésére, ezért szerző a nemzetség megfelelő monographiája helyzett csupán lehetetlen összevetések, el nem hihető előfordulási adatok, és teljesen alaptalan új elnevezések (pl. az *A. pyrenaica* DC. nevét egészen jogtalanul *A. beata* RAP.-ra változtatja) összeállítását nyújtja.

Verf. versucht eine seinen Anschauungen entsprechende systematische Uebersicht dieser Gattung zu geben. Es scheint ihm aber (wie er dies in der Einleitung selbst zugiebt) weder ausreichendes Material noch genügende Literatur zu Verfügung gestanden zu sein: nur so ist es erklärlich, dass ganz unmögliche Zusammenwerfungen, ungläubliche Standortangaben und vollkommen unbegründete Neubenennungen (z. B. wird *A. pyrenaica* DC ganz ungerechtfertigt in *A. beata* RAP. umgetauft) vorgenommen werden.

D.

Jelentés a Magyar Nemzeti Múzeum 1908. évi állapotáról — Budapest 1909. 8°. p. 1—256.

Bericht über den Bestand des Ungarischen National Museums im Jahre 1908. — Budapest 1909. 8°. p. 1—256.

Dr. FILARSZKY NÁNDOR **jelentése a növénytár-ról.** I. c. p. 106—116.

Dr. F. FILARSZKY's **Bericht über die botanische Abteilung** p. 106 - 116.

Az osztály gyarapodása a következő volt: a I. Növénygyűjtemény (herbarium) vétel útján: 1438, csere útján: 1217, ajándékozás útján: 1463,

Der Zuwachs der botanischen Abteilung ist folgender: I. das Herbarium durch Kauf mit 4438 St., durch Tausch mit 1217 St., durch Geschenk mit

gyűjtés útján: 1802 számmal, vagyis összesen: 8920 herbariumi példánnyal gyarapodott. Azonkívül a tár birtokába került a DR. FANTA-féle gyűjtemény (4371 faj) is. — II. Szemléltető gyűjtemény vétel útján 80, csere útján: 135, ajándékozás útján 224 számmal, más gyűjteményből való áthelyezéssel: 51, gyűjtés útján: 281 számmal; összesen tehát 771 számmal. — A III. Botanikai szakkönyvtár vétel útján: 193 kötetel, 234 füzetel, 4 térképpel, vagyis 431 darabbal, s 9413 czéduával Clark Card indexéből. Csere útján: 58 kötetel, 54 füzetel, tehát 112 darabbal. Ajándékozás útján 56 kötetel, 109 füzetel vagyis 165 db-bal. A könyvtári gyarapodás tehát: 307 kötet, 397 füzet és 4 térkép s 9413 czédula. — IV. Egyéb gyűjtemények és egyéb gyarapodások 532 számot tesznek ki.

Az osztály évi javadalmából kiutalványoztatott: 14826 K 21 f.

A könyvtárból kölcsön adott tanulmányozásra: 145 mű, a növénygyűjteményből 1767 lap.

1463 St., durch Sammlung mit 1802 St., zusammen mit 8920 Stück. Ausserdem gelang das DR. FANTA-ische Herbar (4371 Species) in den Besitz der Abteilung; II. die Schausammlung durch Kauf mit 80 St., durch Tausch mit 135 St., durch Geschenk mit 224 St., durch Übergabe von anderen Sammlungen mit 51, durch Sammlung mit 281 St., zusammen also mit 771 Stück; die III. Fachbibliothek durch Kauf mit 193 Bänden, 234 Heften, 4 Karten, zusammen mit 431 St. und mit 9413 Etiquetten des Clark'schen Card-Index; durch Tausch mit 58 Bänden, 54 Heften, also mit 112 St., durch Geschenk mit 56 Bänden, 109 Heften, zusammen mit 165 St. Der ganze Zuwachs der Bibliothek ist: 307 Bände, 397 Hefte, 4 Karten, 9413 Etiquetten; IV. Andere Sammlungen u. Zuwächse zusammen 532 St.

Das Budget der Abteilung betrug: 14826 K 21 H.

Ausgeliehen wurden 145 Werke und 1767 Expl. Herbarpflanzen. Gy.

Külföldi botanikai dolgozatok ismertetése.

Referate über ausländische botan. Arbeiten.

A. Scherffel: 88. *Asterococcus* n. g. *superbus* (Cienk. Scherffel und dessen angebliche Beziehungen zu *Eremosphaera*. — (Mit 3 Textfiguren) — Berichte der Deutschen Botanischen Gesellschaft, Jahrg. 1908. Bnd XXVI a. Heft 10 p. 762—771.

—: 90 *Einiges zur Kenntnis von Schizochlamys gelatinosa* A. Br. — (Mit Tafel XIII.) — Ebenda, p. 783—795.

A legalsóbbrendű növényi szervezeteknek kikutatása körül szerzett kiváló érdemei révén

Der Inhalt der zwei neueren Abhandlungen des Verfassers, der sich mit seinen gründlichen

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1909

Band/Volume: [8](#)

Autor(en)/Author(s): diverse

Artikel/Article: [Hazai botanikai dolgozatok ismertetése. Referate über ungarische botan. Arbeiten. 338-343](#)